

Верховний
Суд

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ
Львівське регіональне відділення

План підготовки суддів на 2025 рік

13 лютого 2025 року

Спори між суб'єктами владних повноважень: виняток чи вимога сьогодення?

Ян БЕРНАЗЮК,

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор

Пов'язані поняття

1. Суб'єкт владних повноважень (адміністративний орган, місцеве самоврядування)
2. Прокурор
3. Доступ до суду
4. Спир в публічно-правових відносинах
5. Суспільні інтереси
6. Охоронюваний інтерес
7. Locus standi (правосуб'єктність у суді)
8. Компетенційний спір
9. Ефективний суд (ефективний судовий захист)
10. Жоден суд (справи, які не підлягають розгляду в судах)
11. Зловживання процесуальними правами
12. Формалізм та надмірний формалізм
13. Адміністративний суд
14. Довіра до суду

ДИЛЕМИ

1. Як ми сприймаємо державу в особі СВП

МИ v ВОНИ

2. Що презюмує собою діяльність держави в особі СВП

КОРИСТЬ v ШКОДУ

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ

1. Вирішення адміністративних спорів між суб'єктами владних повноважень
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Spori_SVP_prezent.pdf
2. Представництво прокуратурою інтересів держави в адміністративному суді
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/prosecutor_new_bernaziuk.pdf
3. Конституційна гарантія доступу до суду та поняття “охоронюваний законом інтерес”
https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/108_legally_protected_interest_bernaziuk.pdf
4. Суспільні інтереси та їх вплив на здійснення правосуддя в умовах воєнного стану
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/5_%20presentation_bernaziuk_public_interests.pdf
5. Звернення суб'єкта владних повноважень з позовом до адміністративного суду: виняток чи необхідність? // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, серія «Юридичні науки» Том 31 (70) № 2 2020 Частина 2. – С. 20-28
<http://juris.vernadskyjournals.in.ua/archive?id=51>
6. Правові підстави звернення суб'єкта владних повноважень з позовом до суб'єкта приватного права // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка. – 2020, № 1 (89), С. 121-134. <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/913/828>
7. Звернення суб'єкта владних повноважень із позовом до адміністративного суду: виняток чи необхідність <https://sud.ua/ru/news/blog/164638-zvernennya-subyekta-vladnikh-povnovazhen-z-pozovom-do-administrativnogo-sudu-vinyatok-chi-neobkhdnist>
8. Правові підстави звернення суб'єкта владних повноважень з позовом до суб'єкта приватного права <https://sud.ua/ru/news/blog/165093-pravovi-pidstavi-zvernennya-subyekta-vladnikh-povnovazhen-z-pozovom-do-subyekta-privatnogo-prava>
9. Звернення до адміністративного суду з метою захисту інтересів територіальної громади є невід'ємним правом органу місцевого самоврядування.
<https://sud.ua/ru/news/blog/158827-zvernennya-do-administrativnogo-sudu-z-metoyu-zakhistu-interesiv-teritorialnoyi-gromadi-ye-nevidyemnim-pravom-organu-mistsevogo-samovryaduvannya>

Окрема думка від 26 грудня 2024 року у справі № 320/39441/23
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/124084840>

Суб`єкт владних повноважень (на відміну від суб`єкта приватного права) як відповідач в адміністративній справі за позовом прокурора (поданий відповідно до статті 131-1 Конституції України) за жодних умов не може посилатися на пропуск строку, оскільки такий підхід, щонайменше, демонструє:

1. небажання такого суб`єкта владних повноважень підтвердити правомірність своєї діяльності та дотримання вимог статті 19 Основного Закону України,
2. створення перешкод для виконання прокурором своїх конституційних функцій,
3. недовіру адміністративному суду та його можливості гарантувати дотримання основних засад судочинства, визначених статтею 129 Конституції України.

Окрема думка від 19 березня 2024 року у справі № 340/11/23

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/117767759>

У справі, яка розглядається ключовим є питання наявності у прокурора права на звернення до суду з позовом для захисту інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у зв'язку із неналежним виконанням ОМС вимог Закону щодо виплати таким випускникам навчальних закладів одноразової грошової допомоги.

У цій справі Суд не відповів на головні запитання:

1. у який спосіб Суд вбачає за можливе ефективний захист інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які є фактичними позивачами у цій справі?
2. суд якої юрисдикції має розглядати відповідні позови дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які є фактичними позивачами у цій справі?
3. чи не порушені, з огляду на непослідовну судову практику, процесуальні строки для відповідних звернень до суду дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які є фактичними позивачами у цій справі?
4. як виглядає у цій ситуації адміністративний суд, який прямо самоусунувся, враховуючи гарантовані конституційні принципи верховенства права та пріоритету людини як найвищої цінності, від вирішення ситуації (спору), за якої держава, в особі створених нею суб'єктів владних повноважень, не виконала взяті на себе зобов'язання за Конституцією України, міжнародними договорами та законами України захищати дітей, у т.ч. дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які є фактичними позивачами у цій справі?

Іноземний досвід

У англійській юридичній мові немає загальновизнаного єдиного терміна, який би точно відповідав українському поняттю «спори між суб'єктами влади», проте можна використовувати кілька варіантів залежно від контексту:

1. **"Intergovernmental disputes"** – використовується, якщо йдеться про спори між різними рівнями влади (наприклад, між центральною та місцевою владою).
2. **"Intra-governmental disputes"** – застосовується, якщо конфлікт виникає всередині однієї системи державної влади (наприклад, між міністерствами чи державними органами).
3. **"Public authority disputes" або "Disputes between public authorities"** – більш загальне формулювання, що охоплює конфлікти між державними органами.
4. **"Institutional disputes" або "Competence disputes"** – використовується в контексті спорів між органами влади щодо їхніх повноважень.

Закон України «Про адміністративну процедуру»

Стаття 2. **адміністративний орган** - орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації (надання адміністративних послуг, здійснення інспекційної (контрольної, наглядової) діяльності, вирішення інших справ за заявою особи або за власною ініціативою адміністративного органу).

Стаття 4 (КАСУ) суб'єкт владних повноважень - орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, орган військового управління, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг.

Закон України «Про адміністративну процедуру»

Стаття 21.9

У разі недосягнення адміністративними органами згоди щодо компетенції та відсутності органу, який є органом вищого рівня для таких адміністративних органів, адміністративний орган або особа має право звернутися до суду **для встановлення органу, компетентного вирішувати відповідну справу.**

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Стаття 106. Президент України скасовує акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Стаття 118. Рішення голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, іншим актам законодавства України, можуть бути відповідно до закону скасовані Президентом України або головою місцевої державної адміністрації вищого рівня.

Закон України «Про Кабінет Міністрів України»

Стаття 21.

Кабінет Міністрів України може скасовувати **акти міністерств та інших центральних органів виконавчої влади повністю чи в окремій частині.**

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»

Стаття 8. Міністр як керівник міністерства скасовує повністю чи в окремій частині **акти територіальних органів**.

Стаття 15. **Накази міністерства** можуть бути скасовані Кабінетом Міністрів України повністю чи в окремій частині.

Стаття 18. Міністр доручає керівнику центрального органу виконавчої влади скасувати **акти його територіальних органів** повністю чи в окремій частині, а в разі відмови скасовує акти територіальних органів центрального органу виконавчої влади повністю чи в окремій частині.

Стаття 19. Керівник центрального органу виконавчої влади скасовує повністю чи в окремій частині **акти територіальних органів центрального органу виконавчої влади**.

Стаття 23. **Накази центрального органу виконавчої влади** можуть бути скасовані Кабінетом Міністрів України повністю чи в окремій частині.

Закон України «Про місцеві державні адміністрації»

Стаття 33. Голови обласних державних адміністрацій мають право скасовувати **розпорядження голів районних державних адміністрацій**. Керівники структурних підрозділів обласної державної адміністрації мають право скасовувати **накази керівників відповідних структурних підрозділів районної державної адміністрації**.

Статті 43 та 46.....

Спеціальний розмір судового збору

Відповідно до підпункту 1 пункту 3 частини другої статті 4 Закону України «Про судовий збір» **За подання суб'єктом владних повноважень** адміністративного позову майнового характеру сплачується судовий збір у розмірі 1,5 відсотка ціни позову, але не менше 1 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб і не більше 10 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

фізичною особою або фізичною особою–підприємцем - 1 відсоток ціни позову, але не менше 0,4 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб та не більше 5 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб

За подання суб'єктом владних повноважень адміністративного позову немайнового характеру сплачується судовий збір у розмірі 1 розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб фізичною особою - 0,4 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Спеціальний строк для звернення до суду

Відповідно до частини другої статті 122 КАС

для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється шестимісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

для звернення до адміністративного суду **суб'єкта владних повноважень** встановлюється **тримісячний строк**, який, якщо не встановлено інше, обчислюється **з дня виникнення підстав**, що дають суб'єкту владних повноважень право на пред'явлення визначених законом вимог.

Кодекс адміністративного судочинства України

Пунктами 3 та 5 ч. 1 ст. 19 КАС України визначено **два спеціальних види** таких спорів:

спорах між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень;
за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору надано такому суб'єкту законом.

У цій категорії справ можливі **три випадки** (види): (1) прямо передбачено КАС України (ч. 5 ст. 46); (2) прямо передбачено спеціальним законом та (3) право, яке ґрунтується на загальних повноваженнях (компетенції).

Кодекс адміністративного судочинства України

Відповідно до ч. 1 ст. 2 КАС завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб **від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.**

Відповідно до ч. 4 ст. 5 КАС України суб'єкти владних повноважень мають право звернутися до адміністративного суду **виключно у випадках, визначених Конституцією та законами України.**

Кодекс адміністративного судочинства України

п.п. 8, 9 ч. 1 ст. 4 КАС

позивач – це, зокрема, **суб'єкт владних повноважень**, на виконання повноважень якого подано позов до адміністративного суду, а відповідачем може бути суб'єкт владних повноважень, а у випадках, визначених законом, й **інша особа, до якої звернена вимога позивача.**

Згідно з ч. 1 ст. 5 КАС України **кожна особа** має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист.

Рішення Конституційного Суду України (справа про сумісництво посад народного депутата України і міського голови) від 6 липня 1999 року № 7-рп/99

Міський голова як особа, що має представницький мандат, виступає від імені виборців, зокрема представляє територіальну громаду, міську раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян тощо; звертається до суду з питань визнання незаконними актів відповідних органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права та інтереси територіальної громади, а також повноваження ради та її органів. Виконання цих функцій та повноважень має місце тому, що виборці обрали його і наділили мандатом (тобто дорученням).

Постанова Верховного Суду від 03 грудня 2024 року у справі № 560/18940/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123481311>

Красилівська міська рада Хмельницької області звернулася з позовом до Хмельницької районної ради, у якому просила:

- визнати протиправним та скасувати рішення Хмельницької районної ради від 20 квітня 2023 року № 42-11/2023 «Про затвердження проекту землеустрою щодо встановлення (зміни) межі села Щиборівка Щиборівської сільської ради Хмельницького району Хмельницької області»;
- скасувати державну реєстрацію внесення 28 серпня 2023 року до Державного земельного кадастру відомостей про межі села Щиборівка.

Стверджує, що відповідач прийняв оскаржуване рішення за відсутності необхідних документів, звернувся до державного кадастрового реєстратора без отримання погодження позивача на розширення меж населеного пункту та не дочекавшись розгляду цього питання профільною комісією районної ради з питань земельних відносин; територія, яка планується для розширення меж села Щиборівка, накладається на існуючу межу міста Красилів.

Постанова Верховного Суду від 8 травня 2024 року у справі № 240/17530/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118905146>

Керівник Чуднівської окружної прокуратури Житомирської області в інтересах держави в особі Управління культури та туризму Житомирської обласної державної адміністрації звернувся до суду з адміністративним позовом до Релігійної організації, в якому просив

- визнати протиправною бездіяльність відповідача щодо неукладення охоронного договору на об'єкт культурної спадщини - пам'ятку архітектури місцевого значення Костел Святого Домініка, розташованого на вул. Костьольній, 36 у смт Любарі Житомирської області.
- зобов'язати Релігійну організацію укласти такий охоронний договір.

Постанова Верховного Суду від 23 лютого 2024 року у справі № 320/8536/21

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/117213838>

Постанова Верховного Суду від 21 червня 2023 року у справі № 320/14138/21

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/111724998>

Постанова Верховного Суду від 1 травня 2023 року у справі № 520/17777/21

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/110568946>

Головне управління Держпродспоживслужби в Київській області звернулося з позовом до Товариства, в якому просить стягнути з відповідача в дохід Державного бюджету адміністративно-господарські санкції за порушення вимог законодавства про ціни та ціноутворення у розмірі 34 000 грн згідно з рішенням про застосування санкцій від 18 березня 2021 року № 20.

На обґрунтування позовних вимог зазначається, що відповідач не сплатив у добровільному порядку штрафу за порушення законодавства про ціни і ціноутворення у розмірі 34 000 грн згідно з рішенням від 18 березня 2021 року № 20, у зв'язку з чим позивач просить стягнути заборгованість у примусовому порядку.

Постанова Верховного Суду від 23 лютого 2024 року у справі № 300/2289/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117213839>

Івано-Франківська міська рада звернулася до суду з адміністративним позовом до виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради, Департаменту містобудування та архітектури Івано-Франківської міської ради, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору - Приватне підприємство, в якому просила:

- скасувати пункт 1.2 рішення Виконкому від 16 грудня 2021 року № 1723 «Про надання вихідних даних - містобудівних умов та обмежень;
- скасувати МУО забудови земельної ділянки для проектування об'єкта будівництва, затверджені наказом Департаменту № 119 від 17 грудня 2021 року.

На обґрунтування позовних вимог зазначається, що спірні МУО надані третій особі з порушенням містобудівного законодавства, без дотримання вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» з огляду на невідповідність намірів забудови земельної ділянки містобудівній документації на місцевому рівні.

Постанова Верховного Суду від 16 серпня 2023 року у справі № 440/3862/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112850427>

Виконавчий комітет Шевченківської районної у місті Полтаві ради звернувся з позовною заявою до Державної архітектурно-будівельної інспекції України, Департаменту Державної архітектурно-будівельної інспекції у Полтавській області, у якій просив:

- встановити відсутність компетенції (повноважень) у суб`єкта владних повноважень - Департаменту ДАБІ у Полтавській області щодо застосування заходів контролю, а саме: проведення планової, позапланової та інших видів перевірок відносно виконкому та її структурного підрозділу - відділу містобудування та архітектури, в частині здійснення ними своїх власних (самоврядних) повноважень у сфері містобудівної діяльності - виготовлення та надання містобудівних умов та обмежень, будівельних паспортів;
- визнати протиправними дії Департаменту ДАБІ у Полтавській області з надання направлень вимог, приписів, складання актів про порушення, складання протоколів та постанов про адміністративне правопорушення при застосуванні заходів контролю.

Постанова Верховного Суду від 31 серпня 2023 року у справі № 640/20914/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113155924>

Державна екологічна інспекція Столичного округу звернулася до суду з позовом до Товариства, у якому просила зупинити виконання робіт, надання послуг у сфері поводження з небезпечними відходами до усунення порушень, виявлених в акті перевірки від 12 липня 2021 року №02-915, та отримання Інспекцією повідомлення про усунення усіх встановлених судом порушень за підтвердженням згідно з результатами здійснення заходу державного нагляду (контролю).

Позовні вимоги обґрунтовані невиконанням відповідачем вимог пунктів 8, 10, 11 припису про усунення порушень законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища від 29 січня 2021 року, що є підставою для часткового зупинення діяльності підприємства.

Постанова Верховного Суду від 1 травня 2023 року у справі № 420/1471/21 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110568948>

Управління державного архітектурно-будівельного контролю Одеської міської ради звернулося з позовом до фізичної особи, Департаменту архітектури та містобудування Одеської міської ради, Державного реєстратора, в якому просить:

- припинити право на виконання будівельних робіт, набуте на підставі повідомлення про початок виконання будівельних робіт щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідності) належить до об'єктів з незначними наслідками (СС1);
- скасувати Містобудівні умови та обмеження, затверджені наказом Департаменту архітектури від 13 серпня 2020 року № 01-07/316;
- скасувати рішення Державного реєстратора № 35923103 від 3 липня 2017 року.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Берназюк Ян. Нові принципи здійснення правосуддя https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/101-%20new_principles_court_bernaziuk.pdf
2. Берназюк Ян. Про позови, які не підлягають судовому розгляду <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/698849>
3. Берназюк Ян. Ознаки та зміст суспільного (публічного) інтересу, його співвідношення з державними інтересами // Право і суспільство № 6/2021 С. 146-153. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/6_2021/21.pdf
4. Берназюк Ян. Захист суспільного (публічного) інтересу як критерій обмеження конституційних прав та свобод особи // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2021. – Серія Право. – Випуск 68, С. 124-130. https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/02/NVUzhNU_68.pdf
5. Берназюк Ян. Поняття суспільного (публічного) інтересу в адміністративному судочинстві. The concept of public (public) interest in administrative judiciary // Visegrad Journal on Human Rights. 2021, № 6, С. 11-16 https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/02/VJRHR_6_2021_Last.pdf
6. Берназюк Ян. Аналіз судової практики в деяких категоріях справ щодо захисту суспільного (публічного) інтересу // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка. – 2022, № 1 (97), С. 159-168. <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1466>
7. Берназюк Ян. Суб'єкти захисту суспільного (публічного) інтересу в адміністративному судочинстві // Слово Національної школи суддів України. 2021, № 4 (37), С. 85-96 http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2021/4_37_2021/Shkola-suddiv4-2021.pdf
8. Берназюк Ян. Суспільні та державні інтереси в аспекті національної безпеки: взаємодоповнюючі чи конкуруючі правові категорії // <http://nsj.gov.ua/ua/news/pidvishennya-rivnya-doviri-gromadskosti-do-sudu/>
9. Берназюк Ян. Ефективний захист прав особи в адміністративному судочинстві як основа довіри до правосуддя: критерії, межі та особливості досягнення https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist.pdf
10. Берназюк Ян. Нова редакція статті 124 Конституції України та справи, що не підлягають судовому розгляду / Критичне мислення у вільному суспільстві: теоретико-методологічний, конституційно- та міжнародно-правовий потенціал: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17 квітня 2019 р. - Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2019. - 156 с. - С. 104-108
11. Берназюк Ян. справи, що не підлягають вирішенню в судах в аспекті сформованих Європейським судом з прав людини умов обмеження права особи на доступ до суду / Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 3-4 травня 2019 р. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2019. 310 с. - С. 152-157. https://ccu.gov.ua/sites/default/files/konstytuciyno-pravove_budivnytvo_na_zlami_epoh_2019.pdf

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

12. Берназюк Ян. Особливості дотримання в адміністративному судочинстві принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами» https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Bernazuk_23_04_2021.pd
13. Берназюк Ян. Добросовісність учасників судового процесу та запобігання зловживання процесуальними правами https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/good_faith_abuse_process_bernaziuk.pdf
14. Берназюк Ян. Інструменти штучного інтелекту та неприпустимість зловживання процесуальними правами https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_abuse_of_procedural_rights.pdf
15. Берназюк Ян. Поняття та особливості принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2021. – Серія Право. – Випуск 66. – С. 135-141 https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/10/NVUzhNU_66.pdf
16. Берназюк Ян. Поняття зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві та його вплив на довіру до судової гілки влади // Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління expert: Paradigm of law and public administration № 5 (17) – жовтень 2021 – С. 23-39. <https://maup.com.ua/assets/files/expert/17/2.pdf>
17. Bernazyuk Ian. The types of abuse of procedural rights in administrative judicature: practice of the Supreme court and the European court of human rights (Види зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві: практика Верховного суду та Європейського суду з прав людини // Visegrad Journal on Human Rights. 2021, № 4, С. 31-36. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/11/VJHR_4_2021.pdf
18. Берназюк Ян. Національні та міжнародні стандарти протидії зловживанню процесуальними правами під час вирішення публічно-правових спорів // Право і суспільство № 5/2021 С. 301-314 http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/5_2021/44.pdf

Верховний
Суд

Дякую за увагу!